

Økologisk jordbrug som beskytter af truede dyrearter

Beskyttelsen af småbiotoper, den tidsmæssige kontinuitet af økologisk drevne arealer, og udviklingen af nye driftsformer og produktionslandskaber er vigtige parametre for at beskytte agerlandets biodiversitet

Af Tommy Dalgaard,
Institut for JordbrugsProduktion og
Miljø,
Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet,
Aarhus Universitet

Økologisk jordbrug beskytter naturen med sin pesticidfri dyrkning og mindre brug af gødning, men en række andre faktorer er lige så vigtige for beskyttelsen af agerlandets biodiversitet, viser ny forskning. Det gælder fx beskyttelsen af småbiotoper, den tidsmæssige kontinuitet af økologisk drevne arealer, og udviklingen af nye driftsformer og produktionslandskaber.

Refugia for biodiversitet

I forskningsprojektet REFUGIA belyser vi den rolle, som forskellige former for økologisk og konventionelt jordbrug kan have som naturbeskytter.

Afgræsning af kuperede overdrev er gode eksempler på landbrugsdrift, der fremmer biodiversiteten i forhold til en alternativ tilgroning af disse arealer.

Driftsformerne og afgrødernes muligheder for at bidrage som refugium for truede arter er nemlig meget forskellig, og der er store uudnyttede naturgevinster ved en større sammentænkning af de intensivt og ekstensivt dyrkede arealer, og de udyrkede arealer i landbrugslandskabet.

Pas på små-biotoper

Beskyttelsen af de mange små biotoper, såsom gravhøje, vandhuller og læhegn, der ligger spredt ud over det danske landbrugsland, er et utroligt vigtigt element for at understøtte en rig biodiversitet. Økologisk jordbrug spiller her en særlig rolle, idet småbiotoperne på de økologiske bedrifter ikke påvirkes af sprøjtemidler, og fordi næringsstofbelastningen kan være mindre fra økologiske bedrifter end fra sammenlignelige konventionelle landbrug. For at beskytte biodiversiteten er det vigtigt at holde afstand til små-biotoperne, både når der gødskes eller sprøjtes, men også når der jordbehandles, sås eller høstes. Undersøgelser viser nemlig, at selv relativt små forskelle i størrelsen af de upåvirkede landskabselementer kan være afgørende for, om biotopen kan fungere som levested for dyr og planter.

Kontinuitet er vigtig

Tidsmæssig kontinuitet er ligeledes vigtig for naturbeskyttelsen. Foreløbige undersøgelser fra Danmarks Miljøundersøgelser viser, at antallet af blomstrende arter er højere i læhegn på økologiske brug i forhold til på konventionelle brug, og stiger med det antal år, læhegnet har været økologisk. For bevarelsen af biodiversiteten er det utroligt vigtigt, at fortsætte den økologiske drift på de omlagte arealer. Det vil være u hensigtsmæssigt, hvis Grøn Vækst målsætningen, om en fordobling af det økologiske areal frem mod 2020, opnås ved, at nye arealer omlægges på bekostning af tidligere økologiske arealer. Vi vil anbefale, at der gennemføres politiske incitamentter til at opretholde allerede omlagte økologiske arealer i økologisk drift.

Husdyr og ekstensive arealer

Ekstensivt drevne arealer, såsom vedvarende græsmarker, brakmarker, og enge med høslæt, er et andet vigtigt element i at opretholde landbrugslandskabernes biodiversitet, og specielt denne arealanvendelsestype har de senere år været under pres.

Økologien har særlige interesser i at bidrage til pasningen af disse ekstensive arealer. Den maksimale tilladte dyretæthed er jo mindre på økologiske end på konventionelle bedrifter, hvorfor inddragelsen af arealer med ekstensiv græsning ofte kan passes bedre ind i en økologisk drift. Der kan tilmed være større mulighed for at sælge produkterne med en merværdi; fx i form af egnsprодукter, hø-oste og lignende. Alternativt kan naturpleje af enge og overdrev kombineres med høst af biomasse til grøngødning- og biogasproduktion, hvilket belyses i forskningsprojektet BIOCONCENS.

Biotoper

Eksempel på projektets kortlægning af de mange småbiotoper i landbrugslandskabet, hvis funktion og samspil med den omkringliggende landbrugsdrift undersøges for en række udvalgte arter og landskaber.

Anbefalinger til økologisk produktion

Nogle af hovedpointerne fra forskningen er, at fremtidens landbrugsdrift i højere grad bør tænkes ind i landskabet. De ekstensive arealer på grænsen mellem det dyrkede og udyrkede land bør inddrages til nytte for både landbrugsproduktionen og naturen, og værdien af landbrugslandets småbiotoper kan øges ved strategisk placering af bræmmer, læhegn osv. Der er store perspektiver i at udmønte og bygge videre på viden og værktøjer hertil.

Denne artikel blev bragt i Landbrugsavisen, den 5. februar 2010.